

Таблиця 18

Розподіл відповідей респондентів на запитання: “Чи підтримуєте Ви діяльність та ініціативи спікера ВР України О. Мороза?”, залежно від регіону опитування, %

	Захід	Центр	Північ	Схід	Південь	АР Крим	м. Київ
Повністю підтримую	27	44	38	44	52	20	23
Зовсім не підтримую	62	46	51	42	39	49	69
<i>Важко відповісти</i>	11	10	11	15	9	31	8

Ставлення до діяльності ВР майже повністю повторює оцінки, отримані її головою. В країні немає жодного регіону, де б діяльність та ініціативи ВР підтримувало людей більше, ніж ставилося до них негативно. Найменшою мірою прихильні до парламенту на Заході та в м. Києві, де його діяльність “зовсім не підтримують” по 70% опитаних. Найбільший рівень підтримки Верховна Рада зараз має на Сході, де її діяльність схвалюють 42%.

Україна – НАТО

Якщо звернутися до публікацій засобів масової інформації (ЗМІ), виступів політиків останнього часу, простежується значне розмаїття, інколи навіть – поляризація оцінок щодо ефективності і перспектив співпраці України в межах ЄС, ЄЕП, вступу до СОТ та НАТО. Така ситуація сприяє створенню в суспільстві напруги й невизначеності щодо інтеграційних перспектив, негативно впливає на громадську думку в сенсі її поляризації за векторами та змістом інтеграції. Проте нинішні суперечки в інформаційному просторі не в останню чергу стали можливими через необізнаність суспільства щодо реального стану справ.

Динаміка довіри до військово-політичного альянсу

На окрему увагу заслуговує динаміка рівня довіри населення України до НАТО. Аналіз результатів соціологічних опитувань показує, що найвищий рівень довіри населення до НАТО було зафіксовано в червні 2002 р. А зараз, у вересні 2006 р. громадська думка виказала найбільший показник недовіри.

Таблиця 19

Динаміка рівня довіри до НАТО, %

	12/1999	06/2002	12/2002	02/2003	04/2003	12/2004	03/2005	05/2005	08-09/2005	10/2005	01/2006	09/2006
Довіряють (сума відповідей „Повністю довіряю” та „Скоріше, довіряю, ніж ні”)	22	39	28	19	16	23	26	21	22	23	21	21
Не довіряють (сума відповідей „Повністю не довіряю” та „Скоріше, не довіряю, ніж довіряю”)	46	35	44	57	58	55	47	53	56	56	62	65
Різниця між „довірою” та „недовірою”	- 24	+ 4	- 16	- 38	- 42	- 32	- 21	- 32	- 34	- 33	- 41	- 44

Вивчення ставлення населення України до широкого кола питань, безпосередньо пов'язаних з НАТО, вимагає проведення довготривалого соціологічного моніторингового дослідження. Моніторинг як стратегія вимірювання та аналізу соціальних явищ та процесів дозволяє визначити динаміку процесу змін суспільної свідомості у часі, виявити постійні чинники та ситуативні “навантаження”, що впливають на громадську думку.

Простежується у рівні довіри відмінність між віковими групами. Респонденти, що віднесли себе до росіян, дещо більшою мірою не довіряють НАТО, що, безумовно, позначилося і на регіональному розподілі рівня довіри до цього блоку.

Таблиця 20

Розподіл відповідей респондентів на запитання: “Якою мірою Ви довіряєте НАТО?”, за віком (років), %

	18–28	29–39	40–49	50–59	60 та старше
Довіряють (сума відповідей „Повністю довіряю” та „Скоріше, довіряю, ніж ні”)	25	24	23	20	14
Не довіряють (сума відповідей „Повністю не довіряю” та „Скоріше, не довіряю, ніж довіряю”)	64	62	63	68	67
Не визначилися	11	14	14	12	19
Різниця між „довірою” та „недовірою”	- 39	- 38	- 40	- 48	- 53

Таблиця 21

Розподіл відповідей респондентів на запитання: “Якою мірою Ви довіряєте НАТО?”, за регіонами, %

	Захід	Центр	Північ	Схід	Південь	АР Крим	м. Київ
Довіряють (сума відповідей „Повністю довіряю” та „Скоріше, довіряю, ніж ні”)	43	18	32	11	11	1	26
Не довіряють (сума відповідей „Повністю не довіряю” та „Скоріше, не довіряю, ніж довіряю”)	35	59	52	80	86	90	57
Не визначилися	22	23	16	9	3	9	17
Різниця між „довірою” та „недовірою”	+ 8	- 41	- 20	- 69	- 75	- 89	- 31

МОНІТОРИНГ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Референдум щодо вступу до НАТО – моніторингові дані

Таблиця 22

Розподіл відповідей респондентів на запитання: “Якби найближчої неділі проводився референдум з питання вступу України до НАТО, як би Ви проголосували?”, %

	2004 р. (травень)	2006 р. (вересень)
Проголосували за вступ	25	20
Проголосували проти вступу	42	61
Не брали участі в референдумі	17	9
Важко сказати	16	10
Різниця між „за” та „проти”	- 17	- 41

Таблиця 23

Розподіл відповідей респондентів на запитання: “Якби найближчої неділі проводився референдум з питання вступу України до НАТО, як би Ви проголосували?”, %, залежно від віку респондентів (років)

	18–28	29–39	40–49	50–59	60 та старше
За вступ до НАТО	23	24	23	20	12
Проти вступу до НАТО	57	56	59	66	66
Не брав би участі в референдумі	11	9	9	6	9
Важко відповісти	9	11	9	8	13
Різниця між „за” та „проти”	- 34	- 32	- 36	- 46	- 54

Таблиця 24

Розподіл відповідей респондентів на запитання: “Якби найближчої неділі проводився референдум з питання вступу України до НАТО, як би Ви проголосували?”, %, залежно від регіону опитування

	Захід	Центр	Північ	Схід	Південь	АР Крим	м. Київ
За вступ до НАТО	45	19	27	7	9	0	34
Проти вступу до НАТО	29	57	45	78	83	99	41
Не брав би участі в референдумі	10	9	14	7	5	1	16
Важко відповісти	16	15	14	8	3	0	9
Різниця між „за” та „проти”	+ 16	- 38	- 18	- 71	- 74	- 99	- 7

На рівні громадської думки відбувається посилення антинатовських настроїв, причому серед усіх вікових груп суспільства. Єдиним регіоном, де існує позитивний баланс „за” вступ до НАТО, є Західний, хоча підтримує такий курс менше половини (45%) дорослого населення. У м. Києві (34%) та Північному регіоні (27%) питома вага прихильників руху до НАТО є досить представницькою, а противників – менше половини (41 та 45%, відповідно). Мешканці інших регіонів демонструють переважно негативне ставлення до можливого вступу до НАТО, яке посилюється.

Думка росіян з проводу входження України в ЕС та НАТО

Таблиця 24

**«КАК ВЫ СЧИТАЕТЕ, ЕСЛИ УКРАИНА ВОЙДЕТ
В ЕВРОПЕЙСКИЙ СОЮЗ, БУДЕТ ЛИ ОНА ОТНОСИТЬСЯ
К РОССИИ БОЛЕЕ ДРУЖЕСТВЕННО, БОЛЕЕ ВРАЖДЕБНО ИЛИ
ТАК ЖЕ, КАК СЕЙЧАС?», %**

Более дружелюбно	11
Более враждебно	25
Так же, как сейчас	51
Затруднились ответить	13

Джерело: <http://www.levada.ru/press/2005022801.html>
28.02.2005. Росіяне о событиях на Украине (Левада-Центр, 1600 росіян)

Таблиця 25

**«КАК ВЫ СЧИТАЕТЕ, ЕСЛИ УКРАИНА ВСТУПИТ В НАТО,
ТО В СЛУЧАЕ ВОЕННОГО КОНФЛИКТА ЭТОГО БЛОКА С РОССИЕЙ
УКРАИНА ВЫСТУПИТ НА СТОРОНЕ РОССИИ, ПРОТИВ РОССИИ
ИЛИ НЕ БУДЕТ ВМЕШИВАТЬСЯ В ЭТОТ КОНФЛИКТ?», %**

На стороне России	12
Против России	31
Не будет вмешиваться в этот конфликт	33
Затруднились ответить	24

Джерело: <http://www.levada.ru/press/2005022801.html>
28.02.2005. Росіяне о событиях на Украине (Левада-Центр, 1600 росіян)

Таблиця 26

**„НАСКОЛЬКО БОЛЬШУЮ УГРОЗУ БЕЗОПАСНОСТИ РОССИИ
СОЗДАЛО БЫ СЕЙЧАС ПРИСОЕДИНЕНИЕ К НАТО?», %**

	Украины		Грузии	
Серьезную угрозу	25	53	26	53
Некоторую угрозу	28		27	
Небольшую угрозу	15	32	15	31
Никакой угрозы	18		16	
Затрудняюсь ответить	15		16	

Джерело: <http://www.levada.ru/press/2005022801.html>
28.02.2005. Росіяне о событиях на Украине (Левада-Центр, 1600 росіян)

Більше половини росіян бачать загрозу для безпеки Росії, якщо Україна та Грузія увійдуть до НАТО, близько третини – не бачать у цьому загрози, шоста частина – не визначилися.

ВИСНОВКИ

- Масова свідомість “мечеться” між Заходом та Росією.
- Загальний стан громадської думки стосовно європейських, особливо євроатлантичних, інтеграційних процесів характеризується як “шокуюча непоінформованість”: тема залишається не актуалізованою для населення в цілому і характеризується недостатнім та обмеженим рівнем компетентності як населення, так і фахівців.
- На рівні практично всіх верств українського суспільства відбувається трансляція стереотипів та упереджень.
- Існуючі стереотипи підтримуються та посилюються за рахунок політичних спекуляцій на цінностях окремих груп населення.
- На рівні держави відсутня дієва інформаційно-освітня стратегія та структури, що мали б бути відповідальними за її розробку та впровадження.
- Громадська думка щодо НАТО не змінюється на краще, незважаючи на певні зусилля, а навпаки – змінюється в бік негативного сприйняття. Частково тому, що немає раціональної аргументації та контраргументації. Частково – через відсутність цільових, фокусованих на певні аудиторії інформаційно-освітніх проєктів. Частково – з огляду на заяви політиків національного та регіонального рівнів.

Виходячи з усвідомлення наявної ситуації та чинників, що впливають на формування ставлення до інтеграційних процесів, можна запропонувати більш ефективне використання наявної системи цінностей як бази для формування мотивації вибору європейської та євроатлантичної інтеграції. Головними цінностями для переважної більшості українців є незалежність України, матеріальний добробут своєї родини, ефективний соціальний захист та здоров'я близьких, можливість реалізації свого потенціалу на ринку праці, відстороненість України від військових дій, дружні стосунки з сусідніми країнами. Саме побоювання втратити чи послабити ці цінності й виступають домінуючими упередженнями до прозахідного інтеграційного вектора.

Отже, нагальною потребою є ефективна інформаційно-освітня стратегія. Її ефективність може бути забезпечена через реалізацію комплексних заходів, які враховуватимуть та використовуватимуть переваги державних та недержавних структур, специфіку освітніх та чисто інформаційних методів і технологій; які будуть цільовими та сфокусованими, інтерактивними та гнучкими; побудованими за принципами об'єктивності, відкритості, аргументованості, доступності та адекватності; орієнтовані на досягнення окремих груп населення з урахуванням їх особливих ознак (зокрема – учнівська молодь, молодь, державні службовці, бізнесмени, представники елітних груп, вчителі, лікарі, військовослужбовці, працівники ЗМІ, пенсіонери, мешканці АР Крим, мешканці областей, що межують з Росією, Польщею тощо).